

12. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

4. ÜNİTE – ROMAN

www.edebiyatokulu.com

Türk Dili ve Edebiyatı Kaynak Sitesi

Mithat Cemal Kuntay, Üç İstanbul

- Eser 1938 yılında yayımlanmıştır.
- **II. Abdülhamit, II. Meşrutiyet ve Mütareke dönemlerinin İstanbul’unda** yaşanan olaylar ele alınmıştır.
- Eserde çürüyen, yozlaşan İstanbul ve insanının üç dönemi ele alınmıştır.
- **Roman üç ayrı döneme ayrılır** ve bu dönemler roman kahramanı Adnan vasıtasıyla aktarılır.
- Romanda birçok karakter bulunmaktadır. Ayrıca romanın önemli özelliklerinden biri de edebiyat çevresinden önemli şahsiyetlerin (**Mehmet Akif Ersoy gibi**) de yer almasıdır.
- Roman özellikle dönemin özelliklerini yansıtan birçok mekân ve eşyanın da tasvirinin yapılması açısından önemlidir.
- Eserde roman kahramanının üzerinden **kuşaklar arası değişimi** ele alınmaktadır.

Önemli: Kuşak değişimi veya kuşak çatışması gibi temalar, **Yakup Kadri’nin Kıralk Konak, Orhan Pamuk’un Cevdet Bey ve Oğulları** adlı romanlarında da ele alınmıştır.

Kurtuluş Savaşı’nı Konu Edinen Önemli Romanlar

- Yakup Kadri Karaosmanoğlu – **Yaban**,
- Halide Edip Adivar – **Ateşten Gömlek**,
- Halide Edip Adivar – **Vurun Kahpeye**,
- Kemal Tahir – **Yorgun Savaşçı**,
- Ahmet Hamdi Tanpınar – **Sahnenin Dışındakiler**,
- Tarık Buğra – **Küçük Ağa**
- Reşat Nuri Güntekin – **Yeşil Gece**
- **Kalpklılar** – Samim Kocagöz
- **Doludizgin** – Samim Kocagöz

Mithat Cemal Kuntay (1885 – 1956)

1. II. Meşrutiyet yıllarında aruz ölçüsüyle yazdığı kahramanlık, yurt sevgisi gibi **epik-lirik** tarzdaki şiirleriyle tanındı.
2. Yurt sevgisi ve kahramanlık temalı şiirlerini **“Türkün Şehnamesinden”** adlı eserde topladı.
3. Roman türündeki tek eseri olan **“Üç İstanbul”** adlı eserde II. Abdülhamit, II. Meşrutiyet ve Mütareke dönemlerinin çürüyen, yozlaşan İstanbul ve insanını ele aldı.
4. Milli Edebiyat akımından etkilenen sanatçı, **Mehmet Akif ve Yahya Kemal’in** etkisinde kalmıştır.
5. Vatan, millet ve tarih temalarını **destansı bir dille** kaleme almıştır.

Önemli Eserleri

Şiir: Türkün Şehnamesinden

Roman: Üç İstanbul

Biyografi: Mehmet Âkif: Hayatı, Seciyesi, Sanatı, İstiklâl Şairi Mehmet Âkif, İlkler ve Ötekiler, Namık Kemal: Devrinin Olayları ve İnsanları Arasında, Sarıklı İhtilalci Ali Suavi

Tiyatro: Kemal, Yirmi Sekiz Kanun-ı Evvel

Antoloji: Nefâis-i Edebiyya

İnceleme: Edebiyat Defteri, Hitabet ve Münazara Dersleri

Milli Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Romanların Özellikleri

1. **Bu anlayışla yazılan romanlarda ele alınan konular:**
 - Birinci Dünya Savaşı,
 - Kurtuluş Savaşı,
 - Milli Mücadele Dönemi İstanbul yaşamı,
 - Atatürk İlk ve İnkıapları,
 - Yanlış Batılılaşma,
 - Anadolu insanının yaşamı ve hurafeler,
 - Kuşaklar arası çatışma ve ahlaki çöküntüler
 - Aydın-köylü çatışması,
 - Yozlaşmış dini kurumlar, tekkeler,
 - Eğitim sorunları
2. Realist bir roman anlayışı hâkimdir.
3. Halkın anlayabileceği bir dil kullanılmıştır. İstanbul Türkçesi esas alınmıştır.
4. Olay ağırlıklı temalar işlenmeye devam edilmiştir.

Milli Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Sanatçılar

- Halide Edip Adivar
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- Reşat Nuri Güntekin
- Refik Halit Karay
- Mithat Cemal Kuntay
- Aka Gündüz,
- Nihat Sırrı Örik,
- Emine İşinsu

Orhan Kemal, Bereketli Topraklar Üzerinde

- Bir kasabadan gelip Çukurova’da çalışmak isteyen üç kişinin başından geçen olaylar ele alınmıştır.
- **Romanda** ele alınan emek-sermaye ve ırgat-ağa ilişkisi, köylü-şehirli farkı gibi unsurlar romanın dayandığı temel çatışmalardır.
- Bu roman, köy ve köy insanına yönelişin ilk örnekleri arasındadır.
- **Toplumcu-gerçekçi roman** anlayışına uygun olarak kaleme alınmıştır.
- Romanda fabrika işçilerinin kötü yaşam koşulları ve Çukurova yöresinin acımasız ortamı son derece hareketli bir olay örgüsüyle okuyucuya aktarılmıştır.
- Romanda emekleri sömürülen **İflahsızın Yusuf, Köse Hasan, Pehlivan Ali** adlı üç karakter yer almaktadır.
- **Roman**, karşılıklı konuşmalar ve yöresel ağızlarla yazılmış bir dil anlayışına sahiptir.

Orhan Kemal (1914 – 1970)

1. Asıl adı Mehmet Raşit Öğütçü olan sanatçı, ortaokulu yarıda bırakmış, iyi bir eğitim alamamıştır.
2. 1950’li yıllara kadar Çukurova’da mevsimlik işçi, kâtiplik, dokumacılık gibi işlerde çalışmıştır.
3. 1950’li yıllarda İstanbul’a geldikten sonra sadece yazarlık yaparak geçinmeye çalışmıştır.
4. En önemli toplumcu-gerçekçi yazarlardan biri olan sanatçı, 20. yüzyıl Türkiye’sinin önemli bir biyografisini çizmiştir.
5. Eserlerinde Sanayileşen Türkiye, Adana ve Çukurova yöresindeki işçiler ve toprak ağalarını konu olarak ele almıştır.

6. Romanlarında sürükleyici bir anlatıma, doğal bir dile sahiptir.
7. Eserlerinde alt tabakadaki sıradan insanların yaşamını işlemiştir.
8. Özellikle roman, hikâye ve tiyatro türünde önemli eserler kaleme aldı.
9. En tanınmış romanı “Murtaza” adlı eseridir.

Önemli: “Baba Evi” romanıyla ve “Ekmek Kavgası” hikâyesiyle ödüller almıştır.

Önemli: “Avare Yıllar ve Baba Evi” romanları **otobiyografik roman** özelliği taşımaktadır.

Önemli: Hikâye ve romanlarından uyarladığı tiyatrolar: Bekçi Murtaza, Kardeş Payı, 72. Koğuş, Eskici Dükkânı

Önemli Eserleri

Hikâye: Ekmek Kavgası, Grev, Kardeş Payı, Önce Ekmek, Çamaşırıcının Kızı, 72. Koğuş, Babil Kulesi

Roman: Baba Evi, Avare Yıllar, Murtaza, Cemile, Eskici Dükkânı, Gurbet Kuşları, Eskici ve Oğulları, Bereketli Topraklar Üzerinde, Hanımın Çiftliği, Vukuat Var...

Tiyatro: İspinozlar, 72. Koğuş

Toplumcu-Gerçekçi Romanın Özellikleri

1. 1930’lu yıllardan sonra ortaya çıkan bir anlayıştır.
2. Köylülerin hayatı, geçim sıkıntısı, işçilerin sorunları, **ezen-ezilen** kavramları ele alınmıştır.
3. Eserlerde ideolojik düşünce ve gelişme isteği birlikte verilir.
4. Toplumdaki düzensizlik üzerine kurulan temel çatışmalar yer alır. (**Ağa-köylü, zengin-fakir gibi.**)
5. Mekân ile ilişkiler bütünleşmiş ve halkın kullandığı dil eserlerde yer almıştır.
6. Eserlerde **realizm ve natüralizm** akımlarının etkisi vardır.
7. Bu dönem sanatçıları özellikle kişileri konuşturmada ve tasvirde son derece başarılı olmuşlardır.
8. Bu yazarlar özellikle toplumun karşı karşıya kaldığı sorunları işlemeyi kendilerine görev olarak algılamışlardır.

www.edebiyatokulu.com

Türk Dili ve Edebiyatı Kaynak Sitesi

Toplumcu-Gerçekçi Yazarlar

- Sabahattin Ali,
- Orhan Kemal,
- Yaşar Kemal,
- Samim Kocagöz,
- Talip Apaydın,
- Necati Cumalı,
- Fakir Baykurt

Yusuf Atılgan, Aylak Adam

- Bu eserde **yabancılaşma ve yalnızlık teması** işlenmiştir.
- Modernist tarzda yazılmış bir romandır.
- İnsanlarla sağlıklı bir ilişki kuramayan ve toplumsal değerlerle çatışma halinde olan **roman kahramanı "C"nin** yaşadıkları ele alınmıştır.
- Roman kahramanının iç dünyası psikolojiden yararlanılarak son derece başarılı bir şekilde ele alınmıştır.
- Roman kahramanının yaşantısındaki olaylar **psikanalitik çözümlenmeye** dayanarak detaylı bir şekilde ele alınmıştır.
- Romanın önemli özelliklerinden biri de **iç konuşma, geriye dönüş, bilinç akışı** gibi Modernist romanlarda görülen tekniklerin başarılı bir şekilde kullanılmasıdır.
- Yazar bu romanında okur ile kahraman arasında girmeden okuru kahraman ile başa bırakmıştır.

Modernist anlayışla eser veren sanatçılar

- Oğuz Atay,
- Ferit Edgü,
- Vüs'at O. Bener,
- Demir Özlü,
- Yusuf Atılgan,
- Orhan Pamuk,
- Nazlı Eray,
- Bilge Karasu

Modernizmi Esas Alan Romaların Özellikleri

1. Alışılmış olanı yeni bir anlayışa uydurma tarzıdır.
2. İnsanın **iç dünyası** ve çevresi ele alınmıştır.
3. Geleneksel yapı ve kurguya karşı çıkmıştır.
4. **Gerçek ile hayal iç içedir.**
5. Yazar kahraman ile okuyucu arasına girmez.

6. Öyküleme, bilinç akışı, geriye dönüş ve diyalog teknikleri sıkça kullanılır.
7. **Sürrealizm ve varoluşçuluk** akımlarından etkilenmişlerdir.
8. Romanların temeli kahramanların çevresiyle **çatışma** halinde olmasıdır.
9. **Bunalım ve yabancılaşma** en sık işlenen temalardır.
10. Şiire benzer bir anlatım biçimi tercih edilmiştir.

Yusuf Atılgan (1921 – 1989)

1. Manisa'da doğan yazar Modernist romanın önemli temsilcilerinden biridir.
2. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirmiştir.
3. Kısa bir süre edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Öğretmenliği bıraktıktan sonra çiftçilikle uğraşmıştır.
4. Yazarın yayımlanan ilk eseri "**Evdeki**" adlı hikâyesidir.
5. Eserlerinde ele aldığı karakterler toplumdan uzaklaşmış, yalnız ve bunalımlı tiplerdir.
6. Modern anlatım tekniklerini kullanmada son derece başarılı olmuştur.
7. Roman ve hikâyelerinde bireyin iç dünyasını son derece iyi yansıtmıştır.
8. **Önemli:** Türk edebiyatında modern bireyi tüm trajedisıyla yansıtabilen ilk roman Yusuf Atılgan'ın yazdığı "**Aylak Adam**" adlı eserdir.

Önemli Eserleri

Hikâye: Bodur Minarenden Öte (Ölümünden sonra bütün hikâyeleri "**Eylemci**" adıyla yayımlanmıştır.)
Roman: **Aylak Adam, Anayurt Oteli**, Canistan (Ölümünden sonra tamamlanmış ve yayımlanmıştır.)

Latife Tekin, Sevgili Arsız Ölüm

- **Postmodernizm akımının** özellikleri görülmektedir.
- Romanın konusu köyden kente göç, aile içi çatışmalar ve bir ailenin çözülüşüdür.
- Romanda gerçek olaylar farklı bir bakış açısıyla ele alınmıştır.
- Birbirinden kopuk bir biçimde sıralanan olaylar parça parça metinlere ayrılmıştır.
- **Yazar** kopuk biçimde oluşan olayların tamamlanmasını okuyucuya bırakmıştır.
- Zaman ve mekân belirsizleştirilmiş, tasvirlerle yer verilmemiştir.

- **Romanda yazar**, eserin kurmaca bir olaya dayandığını okura hissettirmeye çalışmıştır.
- Eserin önemli özelliklerinden biri dikkat çekici bir mizah anlayışına yer verilmesidir.
- Dramatik bir olay örgüsünden kaçınılmıştır.
- Masal ve halk hikâyelerine benzer bir anlatım vardır.
- Postmodern roman özellikleriyle halk hikâyesinin özellikleri iç içe geçmiştir.
- Yazar, romanlarında zaman ve mekân unsurlarını belirsizleştirerek aktarır.

Türk Edebiyatında Postmodernizm

- 1980'lerde ortaya çıkmış ve Türk edebiyatında etkili olmuştur.
- Romancılar hayatı bir oyun olarak kurgulamışlardır.
- Anlatım tekniği olarak **üst kurmaca, pastiş, kolaj, parodi, metinler arasılığı** gibi teknikler kullanılmıştır.
- Kendinden önce yazılan eserlerle bağlantı kurmaya çalışmışlardır.
- **Anlatıcı** kurmaca olayın etkisiyle okurla direkt iletişime geçer.
- Farklı eserlerden alıntılar derlenerek metinde kullanılır.

Postmodern Romanlarda Anlatım Teknikleri

Metinler arasılık, Bir romanın kendisinden önce yazılmış başka bir romanla doğrudan veya dolaylı olarak bir etkileşimde bulunulması tekniğidir.

Parodi, Bir romanın kendisinden önce yazılmış bir başka romanı içerik açısından örnek almasıdır.

Pastiş, bir eserin biçim ve üslup bakımından başka bir eseri taklit etmesidir.

Üst kurmaca, bir romanın yazma sürecinin olayın kurgusu içinde okura anlatılmasıdır. Bu özellikle anlatıcı okurla doğrudan ya da dolaylı bir şekilde iletişim kurar.

Kolaj, Alıntıların metne yansıtılmasına denir. Birçok eser, yazar ya da kaynaktan alınan alıntılarının bir bütünlük oluşturacak şekilde metinde kullanılmasıdır.

Türk Edebiyatında Postmodern Yazarlar ve Eserleri

- **Oğuz Atay** – Tehlikeli Oyunlar, Korkuyu Beklerken, Tutunamayanlar
- **Latife Tekin** – Sevgili Arsız Ölüm
- **İhsan Oktay Anar** – Amat – Puslu Kitalar Atlası, Afrasiyab'ın Hikâyeleri, Suskunlar
- **Elif Şafak** – Pinhan, Mahrem
- **Orhan Pamuk** – Kara Kitap, Benim Adım Kırmızı, Kar
- **Bilge Karasu** – Troyada Ölüm Vardı, Gece
- **Hasan Ali Toptaş** – Bir Hüzünlü Haz, Kayıp Hayaller Kitabı
- **Süreyya Evren** – Postmodern Bir Kız Sevdim, Kanlar Ülkesinde Karnaval
- **Sema Kaygusuz** – Sandık Lekesi, Yere Düşen Dualar
- **Metin Kaçan** – Fındık Sekiz
- **Murat Gülsoy** – Bu Filmin Kötü Adamı Benim, Bu Kitabı Çalın
- **Leyla Erbil** – Tuhaf Bir Kadın, Karanlığın Günü, Üç Başlı Ejderha
- **Vüs'at Orhan Bener** – Buzul Çağının Virüsü
- **Buket Uzuner** – Kumral Ada Mavi Tuna, Uzun Beyaz Bulut- Gelibolu, Balık İzlerinin Sesleri
- **İnci Aral** – Ölü Erkek Kuşlar, Yeni Yalan Zamanlar, Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm

Türk Edebiyatında Önemli Postmodern Yazarlar

- İhsan Oktay Anar,
- Hasan Ali Toptaş,
- Oğuz Atay,
- Nedim Gürsel,
- Orhan Pamuk,
- Bilge Karasu,
- Pınar Kür,
- Selim İleri,
- İnci Aral,
- Buket Uzuner

Latife Tekin (1957 – ...)

- Kayseri doğumlu olan yazar 1980 sonrası Türk edebiyatının önemli yazarlarından biridir.
- İlk eserlerinde köyden kente göçü ve köy gerçekliğini ele almıştır.
- **Toplumcu-gerçekçi** anlayışla ele alınan bu konuları gerçeküstü bir yaklaşımla eserlerinde ele almıştır.
- Eserlerinde son derece başarılı bir gözlem vardır.

- Halk edebiyatı ürünlerinin anlatım biçimlerinden yararlanmışır.
- Eserleri birçok dilde yayımlanmış yazarlarımızdan biridir.

Önemli Eserleri

Roman: Sevgili Arsız Ölüm, Gece Dersleri, Buzdan Kılıçlar, Aşk İşaretleri, Unutma Bahçesi, Berci Kristin Çöp Masalları, Ölüm Yokmuş

Senaryo: Bir Yudum Sevgi

Cengiz Aytmatov, Selvi Boylum Al Yazmalım

- Eserin konusu kamyon şoförü olan İlyas'ın bir köylü kızı olan Aysel'e âşık olması, evlilikleri, ayrılıkları ve en sonunda tekrar bir araya gelmeleri üzerine kurgulanmıştır.
- Eser senaryolaştırılmış ve **Türk sinemasının kült filmlerinden biri** olmuştur.
- **Kırgız** yaşantısından izler barındıran bu eserde kullanılan dil ve kültürel değerler son derece önemlidir.
- İç konuşma tekniği son derece başarılı bir şekilde kullanılmıştır.
- Tasvirler ve karakterlerin duygu ve düşünceleri gerçekçi bir şekilde aktarılmıştır.

Cengiz Aytmatov (1928 – 2008)

1. **Kırgız edebiyatının** en önemli yazarıdır.
2. İkinci Dünya Savaşı'nın canlı şahididir.
3. Savaştan dolayı köyünde erkeklerin azalması üzerine 15 yaşındayken köyünde sekreterlik yapmıştır.
4. Veterinerlik ve tarımla ilgili eğitim almıştır.
5. Kırgız Türklerinin maddi ve manevi kültürünü eserlerinde işledi.
6. Romanlarında Kırgız coğrafyasındaki insanların yaşadığı acı tecrübeleri dile getirdi.
7. Eserlerinde en çok **savaş ve aşk konularını** işlemiştir.
8. **Kırgızca ve Rusça** birçok eser kaleme almıştır.
9. 1970'lilerden sonra eserleri Türkçeye çevrildi.

Cengiz Aytmatov'un Eserleri

- Gün Olur Asra Bedel,
- Selvi Boylum Al Yazmalım,
- Cemile,
- Erken Gelen Turnalar,
- Toprak Ana,
- Beyaz Gemi

Türkiye Dışında Yaşayan Türk Edebiyatın Özellikleri

1. Uzun süre Sovyet egemenliğinde yaşayan Kırgız, Azeri, Özbek, Tatar, Kırım, Türkmen gibi boyların edebiyatıdır.
2. Sovyet dayatmasına rağmen milli kültüre yönelik eserler kaleme alınmıştır.
3. Eserlerde Sovyet etkisi de görülmektedir.
4. Bu edebiyatlarda şiir, roman, hikâye, tiyatro türlerinde önemli eserler yazılmıştır.
5. Eserlerde kaynak olarak halk hikâyeleri ve destanlar kullanılmıştır.
6. Bu eserlerde genel olarak aşk, İkinci Dünya Savaşı, toplumsal yaşam gibi temalar ele alınmıştır.

Türkiye Dışında Yaşayan Türk Edebiyatının Romancıları

Kırgız Edebiyatı

- Cengiz Aytmatov,
- Ali Tokombaev

Azerbaycan Edebiyatı

- Neriman Nerimanov,
- İsa Hüseyinov,
- Sabir Ehmedov,
- Seyid Hüseyin

Tatar Edebiyatı

- Musa Akyiğit,
- Muhammed Zahir Bigi

Kırım Edebiyatı

- Cengiz Dağcı,
- İsmail Gaspıralı

Harper Lee, Bülbülü Öldürmek Romanı

- Otobiyografik özellikler taşıyan bir romandır.
- Olaylar 1930'lu yılların Güney Amerika'sında geçer.
- Olaylar küçük bir kızın ağzından okuyucuya aktarılmaktadır.
- Romanda adalet, özgürlük, eşitlik ve ayrımcılık gibi evrensel temalar işlenmiştir.
- **Beyazlarla siyahiler** arasındaki adaletsizlik romanın temel dayanağıdır.
- Roman, okuyucuya dil, din, ırk ayrımının yapılmaması gerektiğini vurgulamak ister.

Dünya Edebiyatında Önemli Roman Yazarları ve Eserleri

- **Harper Lee**, *Bülbülü Öldürmek*
- **Ernest Hemingway** – *Silahlara Veda, Çanlar Kimin İçin Çalıyor*
- **John Steinbeck** – *Gazap Üzümleri, Fareler ve İnsanlar*
- **Stephan Zweig** – *Satranç, Dünün Dünyası*
- **J. D. Salinger** – *Gönülçelen/Çavdar Tarlasında Çocuklar*
- **Tolstoy** – *Savaş ve Barış, Anna Karanina*
- **George Orwell** – *Hayvanlar Çiftliği, 1984*
- **Dostoyevski** – *Suç ve Ceza*

Harper Lee (1926 – 2016)

1. Amerikalı bir yazardır.
2. En önemli eseri otobiyografik roman özelliği taşıyan **“Bülbülü Öldürmek”** adlı eserdir.
3. 1961’de **“Bülbülü Öldürmek” Pulitzer Edebiyat Ödülü’nü** kazandı.
4. Yazarın ölümünden kısa bir süre önce yayımladığı **“Tespah Ağacının Gölgesinde”** bir eseri daha vardır.
5. **“Bülbülü Öldürmek”** adlı eserinde ele aldığı adalet, özgürlük, eşitlik gibi kavramlar 1960’lı yılların Amerika’sında ve Avrupa’da oldukça ses getirmiştir.

www.edebiyatokulu.com

Türk Dili ve Edebiyatı Kaynak Sitesi

